

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

חג הפסח תשפ"ד

גליון: 210

א פשרין פריילאכן

פסח

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

כל המרבה לספר חרי זה משבח

שירת ליל הפסח

כמשנת מוהרנ"ת מפרסלב זי"ע

השיר יהיה לכם בליל התקדוש החג

יצאת מצרים בכל אדם ובכל שנה, מתנה נפלאה מלמעלה הארת גלוי שכינה כגימי צאתנו ממצרים - המאיר בזה הלילה. זאת ההתגלות הנשגבה של ליל הפסח - בסימני הסדר מציגים בזאת צועדים בליל התקדוש החג - שהשפעותיה לכל השנה נאצלים.

קדש: בקדושי ושתית חדי כוסות, ממשיכים השגחה שלמה לכל הארבע גלויות מציגים - ונפרדים מהם בגיטת הפצה.

קדש: יאין אומרים שירה אלא על היין ובשתינתו רוממות משגיגים ארבע כוסות - שירת פשוט כפול משלש ומרבעי שיתגלה בעתידים.

קדש: הפעת הרצונות הפנימיים בכוס ראשון - כנגד יעולם האצילות, כמובא בפנינו ובכוס שני, שפנגד יעולם העשייה - ממשיכים אלו הרצונות בכל פעולה ועשייה.

שחיינו: עקרה בנים טובים שמתגלה הימקראי קדשי על שזכינו שמתח המצוות מתבטאת בברכת היין של קדשי ראש הסימנים.

ירחי: ירחי מלשון פסחון - יביא אגא רחמי, פסחון גם במעט ירק שראים בו השגחה וזאת מבטאים גם ברחמיצת הפרס - פסחון שהנה לעם ישאל - בארץ לא זרועה.

ירחי: ב' רחיצות, רמו לבי האורות המאירים בליל גלוי השכינה רחיצת ידים ראשונה - ההיטהרות לפסח. והרחצה הב' - הכנה לקבלת התורה בטהרה.

פרס: ירק הרמו על מוחין דקטנות - שאף שזכינו לכוס ראשון בתחילת הסימנים

פרס: תקון חטא אדם הראשון, הנאמר בו: ואתה עשבת פשע, והזדעזעו איברי מהשמועה אף התרצה בנאמר: בועת אפיך תאכל לחם, שבזכות תורה ומצוות מתבררת האצילה.

פרס: ירק נחות דרנה, אף היא הנקצת להתחלה, לצעד בהדרגה ולאחריו זוכים ליקרי - יחור פרס ותכלת, המובא בפניה.

חץ: כוללים ב' חלקים הגדול לאפיקומן - לחם משמים, זמן עליה החלק הקטן: לחם עני - מלשון יעני, כל לא דעת - עונים בתפלה ובחיוק בכל דרנה.

חץ: באצילת האדם, ובקנין לחם, הפסח מהרע מקברים, ולקד תקנו חכמים לקדש בבציעה בליל פסח, תחילת ההתקוות, בוצעים - ועדין לא אוכלים, עד המשכת הדעת בשירה ושבחה.

מגי: התקרבות בלילה זה, במצות סיפורי המופתים כפתיח למען ספר שמי. ולמען תספר באזני בך. לדורות עולמים.

מגי: עשרת הדברות מתחלת ביציאת מצרים, אנכי... אשר הוצאתיך... פרש על התורה המשיכה בליל הפסח.

מגי: הגדה בקול גם נאמרת לזכות לדעת - יציאה משמעת מצרים על הפצה נאמרת - רמו שלא להחמיץ המוח במחשבות רעים.

וגם זאת לומד רבי נתן: 'מכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח', שיש להרבות להודות ולשמח עם כל החסדים הטובים, וכמו שאמרו חכמינו: בענין 'ביטול האיסור', שמרבים עליו בהיתר ומבטלים אותו. ומסיים רבי נתן, שבכך שמתגלה כאן בעולמו, אחדות הפשוט בתוך כלל הפעולות המשתנות, זה נתגלה גם למעלה בשמים, וכפי שאומרים בהגדה: 'ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך אני ולא שרף', שגם מלמעלה נתגלה הקב"ה בעצמו, ומתבטלים כל ההסתרות וההעלמות, שמתגלה - שהכל זה מאת השם, רחמים וחסדים - 'אני ה, אני הוא, ולא אחר'.

נשפע טובה מידה כנגד מידה

ואפשר להסמיק לכך שיחתו של רבינו: שאם האדם אומר שיהכל טוב, והוא שמח ומרוצה, נמשך עליו גם טוב מלמעלה. ובדרך שאדם מודד מודדים לו - מדה כנגד מידה.

ובכאן בסיפורי יציאת מצרים, אנו מגלים כאן בעולמו שהכל הימנו, שכלל הפעולות המשתנות נמשכים רק ממנו יתברך, ולכך על ידי סיפורי יציאת מצרים, שמבטאים את הטוב, ואומרים בפה מלא שטוב לנו, ע"י זה אכן אנו ממשיכים את נפלאותיו וחסדו, את טובו הגדול להשפיע עליו מך.

ויתירה מכך נוכל לומר: שדווקא ע"י רבי אלעזר בן עזריה, שהוא רבי אלעזר בן הורקנוס, והיה לו קשים בהבנת הלימוד בראשית דרכו, ועד גיל עשרים ושמונה לא ידע לקרוא ק"ש ולהתפלל. (כמובא בפרקי דרבי אלעזר פ"א). וכן רבי עקיבא שהיה עם הארץ עד גיל ארבעים שנה (פסחים מט:), והם אשר סיפרו ביציאת מצרים כל הלילה, שבכך מתגלה ביותר אחדות הפשוט - דווקא מתוך ההעלמה וההסתרה.

עלינו לבלות את ימינו על זה...

ובדברים המרוויים לנפש, לקבלת ימי הפסח עם שכל נפלאותיו וסגולותיו בכל שנה מחדש, מחזק וכותב מוהרנ"ת לבנו רבי יצחק (עלים לתרופה קל"ד): 'ויערב לך שמחת החג, ותזכה לקבל הפסח הקדוש הבא עלינו לטובה בשמחה וטוב לב. והעיקר שאיך שאתה אווז עתה, אף על פי כן יהיו בעיניך כחדשים כל סדר העבודה של פסח וספירה וכו'. כי אף על פי כן יהיו נעשין נפלאות חדשות לטובה עם כל אחד מישראל בהג הקדוש הזה וגם אתה בכלל בודאי... ויתר מזה תבין מעצמך כי כבר דיברנו תהילה לקל הרבה מזה, אך העיקר לזכרם מחדש בכל יום, בפרט בשינוי הזמנים הקדושים כאלה אשר מצוה עלינו להרות לספר ביציאת מצרים בכל דור ובכל שנה ושנה... עד הנה עזרנו רחמינו, עלינו לבלות ימינו על זה, להודות להלל ולשבח בכל יום ויום למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים האלה בדור הזה, בפרט בעת כזאת בפסח, שמצווה להרות בסיפורי נפלאות אשר עשה עמנו ה' יתברך ואשר הוא עושה עמנו בכל דור ודור'.

כשנספר סיפורי יציאת מצרים בליל הסדר, נדע לגלות את גדולות יתברך, בכלל פעולתנו, במכלול עשייתנו, בכלל מעברינו. מתוך מכלול הפעולות המשתנות המרובים של חיינו, נראה את חסדו, נסיו ונפלאותיו, כמו אז ביציאת מצרים. ועל הכל נרבה לספר בהם, נוה והלל לפניו בשירה חדשה, כל שנה ושנה בהתחדשות חדשה, שחיבי האדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ובכך יאיר לנו אורו הגדול המאיר בלילה זה אשר כיום אורה.

אחת המצוות המרכזיות של "ליל הסדר" אשר כיום מאיר, הוא מצוות: 'סיפור יציאת מצרים': 'ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח', אומרים אנו בהגדה.

רבות נכתב על מצווה נעלה זו, וכסיפורם של התנאים הקדושים שהיו מסובים בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה של פסח.

הקב"ה עם פמלייתו באים לשמוע

בדברי הזהור הקדוש (בא מ:) מרחיב בגדולת מעלת סיפור יציאת מצרים, בכתבו: שכל המספר ביציאת מצרים, ושמח בסיפורו, עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא. ומוסיף וכותב: ביה שעתא שמספרים בסיפור זה, מקבץ הקב"ה את פמליא דליה, ואומר להם: לכו ושמעו את סיפור שבחי שמספרים בניי ושמוחים בגאולתי. ומתקבצים כולם ומתחברים עם ישראל, ושומעים סיפור השבח. ועם ישראל נותנים בסיפורים אלו כוח לאדונם, כמלך שנוסף לו כוח וגבורה עת שמשבחים גבורתו ומודים לו, והכל יראים מפניו, ועולה כבודו על כולם.

אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות

רבי נתן בליקוטי הלכות (פריקה וטעינה ד' מ:): מרחיב לדבר על עומק מצווה זו של סיפור יציאת מצרים, ע"פ דברי רבינו (ליקו"מ ב' תנינא): שיש להמשיך אחדות הפשוט של הבורא בתוך פעולות משתנות.

זאת אומרת: שבכלל הפעולות והעשיות הרבים, וכן בכל מה שעובר על האדם, כלל פעולותיו המרובים - שם דווקא, יש להמשיך את אמנותנו בבורא העולם, ולהאמין באחדות יתברך שמו.

כלל הייסורים, מסביר רבי נתן (בסעיף ב): שהאדם חש שבהם נגד רצונו, והם כמשא כבד עליו, - שכל זה נמשך ממחנית 'פעולות המשתנות', שאינו משתדל לגלות ולהאיר בהם 'אחדות הפשוט', שזה המשכת השמחה של שבת לששת ימות החול.

וזה בעצם מעלת סיפור יציאת מצרים, שנתגלה אחדותו יתברך, ע"י סיפורי האותות והמופתים המרובים - בהיפך הטבע, שנתגלה שכלל פעולות המשתנות - הם ממנו יתברך שמו.

בסיפור יציאת מצרים, אנו מודים ומשבחים, על חסדיו הנפלאים, דווקא מתוך גלות מצרים, שהיה גלות קשה מאוד לעם ישראל. בסיפורי הגאולה, נגדל שמו הגדול, דווקא מתוך החושך והצרה, מתוך הפעולות המשתנות הרבים.

ולכך מוסיף רבי נתן, מספרת לנו ההגדה את סיפורם של: רבי אלעזר ורבי יהושע עם החכמים, שסיפרו ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית. שיבקריאת שמע' מגלים אחדותו הבורא, שהכל נמשך ממנו, וכשארז"ל, שצריך להאריך בדי' דאחד, כדי להמליכו למעלה ולמטה, ובדי' רוחות שהם כלל הפעולות המשתנות שבכל השעה קצוות, שכולם כלולים באחדותו יתברך שה' הוא אחד. וכל זה נמשך מסיפורי יציאת מצרים' שסיפרו כל אותו הלילה, כי ראו בכל סיפור יציאת מצרים, בכלל פעולות המשתנות, את: 'הי' אחד'.

המשך שירת ליל הסדר

מגיד: מגלים את המצות באמירתה - לחם עני - שעונו עליה דברים הרבה ובצדקה בבחינת 'רעמים' - נפתח השער - נאמירתה בוקעת

מה נשתנה: צמצום האור והחכמה, והירות מרבי אור, רמז בקשית הבנים הצמצום, הוא ב'צו' החכם' שבדברי האמונה - שהתורה: "עדות וחקים".

וכל המרבה לספר: הצדיקים ב'סיפורי מעשיות' מגלים עי' פנים של תורה ב'סיפורי גאולת מצרים' הקודמים לקבלת התורה, מעוררים ראשית העשנה.

'במזרח גדול זו גלוי שכינה': תיבות אלו אשר באמירת התורה נאמרים ה'רדת אלקים אהו ברבי נתן, עת אמרו בהתעוררות ובלהבה שהלחיב רבים

רמזה: רמזה ב'תרגום' - 'בטחון' הפך מחשבת עצם נדי ב'פרנקה' עם 'שןאל המשיכו בטחון גם ללא מאכל לדוד, באמונתם שיהיה להם צידה.

מוציא: ברכתו שוב, שפורטים מקום יציאת הלחם - שאינה בשאר ברכות גלוי לקבלה זה - שמלאו כל הארץ כבודו, מהעליונים עד המדרגות נמוכות.

מצה: שלא הספיק בצקם להחמין... אור קמין וסתיים של ב'רכה ממעלה טרם העטייר בזה העולם במעשה בני אדם, שאינם תמיד לב'רכה

מצה: בין תיבת חמץ למצה, שבאות ח' שאינה בה' - נקדה קטנה לעינים חיזוק לשמח במעשינו הטובים, גם נקודות טובות הנראים בקטנים.

מצה: מוחין דגדלות-אחדות הפשוט מהבורא - מפעלות המשפחות בב'ריאה בפסח זמן התקבולות - אוכלים רק מצה, להמשיך זאת האמונה לכל השנה.

'מצה זו שאנו אוכלים': עת אמר רבנו תיבות אלו לפני התלמידים החזיק במצות, ואמר: 'כשאוחזים מצות אוחזים כב'כול אלויות בידים.

מרוז: 'בזית מרור סגלה ל'פרנקה'. ובאכילתו ממתיקים מרירות ג'יעתה הפעם מביא עצבו וחסרון פרנסה, באכילת המרור הפעם ל'רחמנות תלפיה.

מרוז: זכר ל'ג'מרוז את תיבה', שלאחר מכן באה הגאולה ממרוזים מצה ומרורים יחד נאכלים, לזכר בעת צרה-הפדות שלאחריה באה בחסדים.

מורד: מצות רמז להתחזקות ל'רי מעלה - יחד עם המרור - הרמז ל'רי משה ולקף מטבילים ב'חרסת - דחם רחמנא - בקל ד'רגה.

כזו עשה הלל: מצה ומרור-חסד וגבורה, אש ומים, מחלקת הלל ושמאי לשם שמים

הקלו אוסרים והקלו מתירים, 'בתפארת' - מצה הג' כנגד 'יש'אל' מתאחדים התונים.

שלחן ערוך: באכילה בקדשה וב'ריאה זוכים שמתוך ג'ורו מד'בת השכינה וזו הארת לקבלה נורא זה, לא עיי' מלאך ושרף - אלא התגלות השכינה בעצמה.

שלחן ערוך: בעת האכילה מאיר 'הארת הרצון' בדבורים ששמו מקלסים ובעת האכילה ב'לקה מרומם - זה הזמן לקבלת אלו הרצונות והנענועים.

צפון: בסיום הסעודה - המשכת הרצון 'תכלית הדיעה שלא נדע' - התגלות אמונת עולמים

"מה רב טובך אשר צפנת ליראיו" הנגלם, ואשר מעין כל צפונים ונעלמים.

צפון: אפי'קומן נקרא בשם צפון: 'צפון סור', שלמות החסרונות - הנמשכים בעבודת הל'לקה

ש'של המצות כנגד שלוש רוחות העולם, ובי'ון ו'סיפורי התורה, נשלם סיומה

ברד: ברכת המזון על כוס יין - המשמח לב אדם ואנשים בקרב קדושים בקליל החג בארבעה כוסות יין שבו הדעת - בפנימיות השמחה מתרוממים.

הלל: תקנוה לאמרה בחג הפלול מכל הנסים - מראשית ה'ריאה עד הגאולה כמו שגבר עלינו חסדו, פן יוסף עמנו-גאולה שאין אחריה גלות ותונה.

הלל: באמירת הלל בקול גדול וב'הבת ח' - ניצולים מאו'בים ומש'טינים כלל התש'בות בו - ד'דברי חכמינו ש'תללו-יהי' גדול מכלל מ'מורי תהלים.

נרצה: בני ישראל עם קדוש התחילו הסדר "ב'קדש" כוס יין - המשכת ה'ברכה ומס'מים ב'נרצה" - רמז, להארת הרצון ש'נאצלה, הארת גאולה העתידה.

נרצה: גאולת הפלל והפ'רת שהאירה משמי מרמים בקליל שמונים צעד אחר צעד זאת ממשיכים בחלוף הל'לקה, כש'ב'ספירת העמר' מתעלים.

לשנה הבאה בירושלים הבנויה: בינינו נגאלו ובנינו עתידים להגאול במהרה אל'הו ומשיח בו מתגלים, ש'נאמר: 'אתא שומר', להחיש התנוצצות הגאולה.

סיפורים מוארים

סיפורי מועדים במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב

"את פתח לו" (הגדה של פסח)

לא להימנע מלשוחח!

לרב העיר ברסלב רבי אהרן זצ"ל, היה מחותן בשם רבי משה הענייטס. מחותנו זה היה עשיר גדול בעמיו, ביתו היה פתוח לרווחה להכנסת אורחים ביד רחבה ומלאה.

כשהזדמנו אורחים לביתו, לא היה פותח עמם בשיחה כלל, אלא אם האורח החל לדבר.

הזדמן פעם בביתו אורח מכובד, שהיה ניכר בו שהוא בר-אוריין, תלמיד חכם, וגם חסיד בהנהגותיו, והפעם, אבה רבי משה לשוחח עם ארחו בדברי תורה ועבודת ה', אך דחה את שיחתו - מיסעודת ליל שבת, ליסעודת היום של שבת קודש.

וכך נדחה שיחתו מסעודה שלישית למלוה מלכה. אך בסעודה זו כבר לא הופיע האורח...

לאחר זמן, כשנסע רבי מרדכי לרבינו הק', סיפר על לו האורח שהיה לו בביתו, ושעז היה רצונו לשוחח עמו, אולם לבסוף לא נאותה לו השעה לכך.

כשסיים שיחתו, נענה אליו רבינו: "אם נהגת לדבר עם שאר האורחים, היו מזכים אותך מהשמים גם לשוחח עם האורח הנעלה שהתאכסן בביתך, אך מאחר ואיך משוחח עם כולם, לא הניחו לך גם לשוחח עמו..."

"והגדת לבנך" (הגדה של פסח)

הגדת לבנך של רבי שמואל שפירא!

ביום 'שיביעי של פסח' - יחול יום היא"צ של החסיד הנללב רבי שמואל שפירא זצ"ל. על אף עבודותיו הנשגבות, לא שבק מלהשקיע בחינוך ילדיו, להחדיר בהם תורה ויראה, חסידות ויראת שמים.

במיוחד הייתה השקעתו המרובה 'בליל הסדר'. בהרבה דיבורים, זמן ומחשבה הרבה לספר "סיפורי יציאת מצרים" לילדיו, בהמחשה חייה, בשילוב הארה מיוחדת של עבודת ה'.

בנעימות מיוחדת ובאש יוקד קודש - אמר יחדיו עמם את הגדה של פסח בקול ובנעימה. עבודת ליל הסדר נחרטה היטב בליבם - וכפי שהעידו ברבות השנים - על המתיקות והעריבות המיוחדות באמירת ההגדה, ושמיעת הסיפורים מאביהם הגדול.

אך לא רק בפסח, אל כל השנה כולה, שם לב ודגש מיוחד בעבודת הקודש של חינוך ילדיו.

היה זה כל אימת שהיה רואה אחד מבניו שאינו שומר על זמנו ומבטלו לריק, היה מעוררו ומחזקו עם הערה בצידה: 'מתפלא אני, אך אפשר שלא ללמוד!' " הרי אביי מחכה לך! רבא מחכה לך! ! ולא פעם היה מוסיף בדברים היוצאים מן הלב: פעם לפחות היו מתביישים שלא ללמוד בבית הכנסת, זה היה בושה לשבת ולשוחח בבית הכנסת ולדבר...

גם מבנותיו היה מביקש, ומצאיר בחן ענוותנותו שילמדו קטע מספר 'קב הישר', ויאמרו 'מזמור תהילים' בכל יום. רק קטע אחד ב'קב הישר'... רק 'קפיטל תהילים אחד'... ולדברון היה עושה עמם לפעמים מבצע: עבור חמשה מזמורי תהילים קיבלו: - חמש אגורות...

עיקר הדגש שאבינו התמקד בו ודרש מאתנו - מחפידים בניו, לא היה בעניין העבודות הנעלות והנשגבות שדרש ותבע מעצמו. אלא הודות פשוטה, הקפידה על קלה כחמורה, כל הלכה, כל סעיף קטן בשו"ע, כל מנהג וכל תג, זאת חידד באזנו שוב ושוב.

ומוסיפים בנשימה אחת; שהעיקר מה שקיבלו הימנו זהו הדוגמא החייה, הנהגותו ועבודותיו בקודש של אבינו - שהייתה אמירה שהחזיר בנו הרבה יראת שמים ועבודת ה'.

מן הסדר ההוא ישיד הנדרים | להודות ולשבח

ל'דמים וקרים! הנה נכנסים אנו לימי הפסח הקדושים. חג שעם ישראל נהיה לעם. חג שנהגנו בני חורין משעבדו של פרעה.

בסיום סיפורי יציאת מצרים ב'הגדה של פסח' אנו משמיעים הודאה מיוחדת הנאמרת ב'רגש רב, נקד אנו אומרים: "לפיכך אנחנו ח'בים להודות להלל לשבח... למי שעשה לאבותינו ולנו כל הנסים האלו". פן, אנו לא שוכחים להודות בפה מלא, ב'לקה גדול ונעלה זה להקדוש ברוך הוא על הטוב לאחר שספרנו וקראנו בהגדה על כל הנסים הגדולים שעשה לנו.

הנה זה רבי יצחק, בנו של רבי נתן מ'פרסלב, חלה פעם במחלה קשה, התפלל לפני השם, ונקד אמר בתפלתו: רבונו של עולם: להבטיחך שאם אבריא - אהנה תמיד יהודי כשר ומשלים, זאת קשה לי. אבל אשפידל בעזרת השם, שאם אבריא, לא אשכח להודות לך על זה... והבריא!

זאת אנו כוללים, וזאת אנו צ'רכים: להודות להשם על כל הטובות - של כל פד ה'ברכה דברים טובים, שמשעניק לנו השם, לקבל על עצמנו יותר להודות ולהלל על כל הטובות.

מפסח נלמד ונקבל, להודות, להלל ולשבח לאבינו שבשמים. מכל הלב נודה לו. ויכשנתרגל להודות - יתן לנו בעזרת השם ה'רבה טובה וחסד.

זווית ראיה <<

הלילה הזה אנו בני מלכים!

ננצל את מלכותנו הניתנת לנו להשפיע את ברכתה והשפעתה לכל השנה!

